

11 / I / 1985

L'antecedent

callat (III)

Dues construccions com *No tenim amb què pagar-ho* i *No sabem amb què pagar-ho* s'han d'anàlitzar diferent i'una de l'altra, cosa que determina la plena admissibilitat de la segona i indueix, en canvi, a rebutjar la primera —si més no, a rebutjar-la en la mesura en què, com hem dit en els nostres comentaris anteriors, no sembla correcte, en català, l'ús del relatiu fort *què* amb el seu antecedent sobreentès. Efectivament: en la primera construcció el mot *què* s'anàlitzava com un pronom relatiu, i en la segona com un pronom interrogatiu (equivalent a *quina cosa*). Les oracions subordinades anomenades interrogatives indirectes, que s'inicien sempre amb un mot interrogatiu —*què, qui, quin*, etc—, depenen, tal com és ben sabut, de verbs com *explicar, preguntar, demanar, saber* (especialment en oracions negatives), i alguns altres que puguin incloure una certa idea d'interrogació en el seu significat. Com que aquesta idea d'interrogació és, en alguns casos, molt lleu, s'origina un punt de coincidència entre les oracions subordinades relatives i les interrogatives indirectes. Tant podem dir, sembla, *Ara ens diran el que ha passat* i *Ara ens diran què ha passat*. Però en el moment en què no és possible d'atribuir al sentit del verb de l'oració principal cap idea d'interrogació, ja no escam, si no admitem el relatiu *què* amb un antecedent sobreentès, d'introduir la subordinada amb aquest mot fort.

Si, en canvi, que es considera admissible l'ús de l'altre relatiu fort, *qui*, amb l'antecedent sobreentès. En primer lloc, òbviament, en construccions com *Qui no vulgui pois, que no vaig a l'era* o *Qui tira pedretes, tira amoretes*, en què trobem l'anomenat relatiu de generalització, substituïble, encara que en molts casos la substitució no sigui recomanable, per *el qui* o *els qui*. I també en construccions com *M'ho ha dit qui ho sap de ciència certa*, *Ho ha decidit qui ho pot decidir* o *Ja té qui li fa companyia*, en què, no essent *qui* l'equivalent de *el qui* o *els qui*, es pot parlar, pròpiament, d'antecedent sobreentès o callat. Notem, amb el verb *haver-hi*, la doble solució *N'hi ha que ho saben* i *Hi ha qui ho sap* (amb l'antecedent callat). I, així, admitem la correcció d'una construcció com *Parlen de qui ho va fer*, tant si analitzem *qui* com un pronom interrogatiu (Cf. *Qui ho va fer?*) com si el considerem un terme relatiu, amb l'antecedent sobreentès.

Albert Jané